

Нутгийн иргэдэд түшиглэсэн байгалийн нөөцийн менежментийг хөгжүүлэхэд хамтын оролцооны аргыг ашиглах нь сэдэвт сургалтын 1-р хэсгийн тайлан

Алтай Соёны бүс нутгийн
Улсын Тусгай Хамгаалалттай Газар
Нутгийн мэргэжилтэн, байгаль хамгаалагч
нарт зориулсан сургалт, семинарын тайлан

Улаангом хот 2009 он

Оршил

Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн хүний нөөцийн гол цөм нь байгаль хамгаалагчид, мэргэжилтэнгүүд бөгөөд тэдний үйл ажиллагаанаас салбарын ажил шийдвэрлэх хэмжээгээр хамаарах нь тодорхой. Байгаль орчин аялал жуулчлалын сайдын 2008 оны 12 дугаар сарын 17-ны өдрийн 78 тоот тушаалаар энэ оныг орон нутгийн байгаль хамгаалагчдыг чадавхижуулах жил болгон зарлаж байгаатай холбогдуулан Монгол улсын Байгаль орчин аялал жуулчлалын яам, Шинжлэх ухааны академийн Биологийн хүрээлэн, Дэлхийн байгаль хамгаалах сан (WWF)-гийн Монгол дахь хөтөлбөрийн газар, Монголын уулархаг нутгийн биологийн төрөл зүйлийг ард иргэдийн оролцоотой хамгаалах төсөл хамтран **“Нутгийн иргэдэд түшиглэсэн байгалийн нөөцийн менежментийг хөгжүүлэхэд хамтын оролцооны аргыг ашиглах нь”** сэдэвт арга зүйн танилцуулах сургалт, **“Тусгай хамгаалалттай газар нутаг дахь байгаль хамгаалах журмын эсрэг зөрчил, гэмт хэргийг бүртгэх, хянах систем”**, **“Тусгай хамгаалалттай газар нутаг дахь зэрлэг амьтдын мониторинг судалгааны нэгдсэн арга зүй”** сэдэвт гурван төрлийн сургалтыг 2009 оны 03 дугаар сарын 16-20-ны хооронд Увс аймгийн Улаангом хотод зохион байгуулсан юм. Тус сургалтанд Алтай Соёны бүс нутгийн Улсын Тусгай Хамгаалалттай Газар нутгийн мэргэжилтэн, байгаль хамгаалагч нар оролцсон. Сургалтын зохион байгуулалтыг Увс нуурын ай савын УТХГ-уудын Хамгаалалтын захиргаа хариуцаж явууллаа.

Тусгай хамгаалалттай газар нь хүний нөлөөлөлд хамгийн багаар өртөж байх ёстой. Ихэнх Тусгай хамгаалалттай газарт тухайн нутгийн иргэдээс дарамт учруулж байдаг. Тиймээс тусгай хамгаалалттай газарт учирж байгаа дарамтыг бууруулахад Хамгаалалтын захиргаа зайлшгүй нутгийн иргэдтэй ойр ажиллах шаардлага тулгардаг. Нөгөөтэйгүүр малчин өрхийн амьжиргааны эх үүсвэр нь байгалийн нөхөн сэргээгдэх нөөцтэй шууд хамааралтай байдаг учраас малчин өрхийн амьжиргаа, байгалийн нөөц хоёрын харилцан уялдааг хангаж ажиллах нь тусгай хамгаалалттай газарт өнөөдрийн тулгамдсан асуудал болж байна.

Нутгийн иргэдийн амжиргаагаа дээшлүүлэх зорилго бүхий нөхөрлөлд байгалийн нөөцийг хэрхэн зохистой ашиглах, хамтын менежментийг бий болгоход арга зүйн зөвлөгөө өгч хамтран ажиллах үүрэг бүхий ТХГ-ын мэргэжилтэн, байгаль хамгаалагч нар өөрсдөө энэ талын мэдлэг, чадварыг дээд зэргээр эзэмшсэн байх нь чухал юм.

“Нутгийн иргэдэд түшиглэсэн байгалийн нөөцийн менежментийг хөгжүүлэхэд хамтын оролцооны аргыг ашиглах нь” сэдэвт сургалтын 1-р хэсгийн чиглүүлэгч багшаар Дэлхийн Байгаль Хамгаалах Сан (WWF)- гийн Монгол дахь Хөтөлбөрийн Газрын Алтай Соёны Бүсийн Салбарын ажилтан Д. Байгалмаа, П. Магсаржав нар ажилласан бөгөөд энэхүү тайлангаар сургалтын талаар танилцуулж байна.

Сургалтын агуулга сэдэв

Хичээл-1

- Бүс нутаг дахь Нутгийн Иргэдэд Түшиглэсэн

Байгалийн Нөөцийн Менежментийн хөгжил

- НИТБНМ гэж юу вэ?
- НИТБНМ-ийн зарчмууд
- Оролцоо, түүний үе шатууд
- Хамтын төлөвлөлтийн үйл явц

Хичээл-2

- Хамтын оролцооны аргыг хэрэглэхэд шаардлагатай ур чадварууд
- Оролцогч талуудын дүн шинжилгээ хийх
- Хамтын оролцооны арга хэрэгслэлүүд
- НИТБНМ-ийн үзэл баримтлалыг нэвтрүүлэх зохион байгуулалтын асуудал

Хичээл-3

НИТБНМ-д малчдын оролцоо

- Бүлэг, нөхөрлөл
- Нөхөрлөлийн зохион байгуулалт
- Дүрэм журам
- Нөөцийн хамтын оролцоотой үнэлгээ хийх

Сургалтын явц

Сургалт нийт 5 хоног үргэлжилсэн бөгөөд эхний гурван өдөр хичээлийн ерөнхий агуулгыг сургалтанд оролцогчидод зааж эзэмшүүлэх, дадлаг ажиллуулах байдлаар хичээл явагдсан бол хичээлийн дөрөв дэх өдөр оролцогчид эзэмшсэн мэдлэг чадвараа амьдралд хэрхэн хэрэгжүүлэх, өөрсдийн ажиллаж буй тусгай хамгаалалттай газарт НУТБНМ-ийн чиглэлээр ямар ямар ажил хийх талаар төлөвлөлт хийсэн. Хичээлийн тав дахь өдөр сургалтын бүх хэсгүүд нэгдэж сургалтын талаар дүгнэж, сургалтаас ямар мэдлэг чадвар эзэмшсэнээ бусад сургалтын багууддаа танилцууллаа.

Зохион байгуулалт

Сургалтанд оролцогчид эхний өдөр сургалтын дүрэм журмаа батлав.

Сургалтын дүрэм журам:

1. Сургалтанд оролцогчид 3 багт хуваагдаж тус тусын үүргийг гүйцэтгэх.
2. Зэрэгцэж ярихгүй байх.
3. Идэвхтэй оролцох
4. 1 хүн өдөрт нэгээс илүү чөлөө авахгүй байх.
5. Чөлөө авах хугацаа 10 минутаас илүүгүй байх.
6. Багш, сурагч ялгаагүй цагийг чанд баримтлах.
7. Хичээл дээр унтвал 500 төг
8. Хичээл хоцорвол 1 мин 100 төг
9. Утас дуугарвал 500 төг

Сургалтын 1-р хэсэгт оролцогчид 3 хэсэгт хуваагдсан бөгөөд

1-р баг нь Хяналт, үнэлгээний баг

2-р баг нь Үйлчилгээний баг

3-р баг нь Хөгжөөх баг болж хуваагдсан.

Багууд өдөр өдрөөр ээлжлэн ажил үүргийн хувьд солигдохоор ярьж тогтсон. Хяналт, үнэлгээний баг нь сургалтын дүрэм журмыг сахиж мөрдүүлэх, зөрчсөн оролцогчдыг журмын дагуу торгож, шийтгэх, Хөгжөөх болон үйлчилгээний багийн үйл ажиллагаанд хяналт тавих, сургалтын үнэлгээний хуудсыг бөглүүлэх түүнд анализ хийх үүрэгтэй. 2-р хэсэг буюу үйлчилгээний баг нь анги танхимыг цэвэрхэн байлгах, цайны завсарлагын үеэр бусад оролцогчидод үйлчлэх үүрэгтэй. Хөгжөөх баг нь хичээлийн явцад хүмүүс идэвхгүй байдалд орсон үед хяналт үнэлгээний багаас чөлөө авч хүмүүсийг хөгжөөх, гимнастик хийлгэх үүрэгтэй.

Хичээлийн нэг дэх өдөр

Хичээлийн эхний өдөр нийт оролцогчид хоорондоо танилцаж, хичээлийн дүрэм журмаа батлаж, багуудад хуваагдахад цаг их зарцуулсан тул хичээлийн эхний өдрийн хөтөлбөр бага зэрэг хоцорсон бөгөөд энэ талаар сургалтын зохион байгуулах хэсэгт танилцууллаа. Хоцорсон хичээлийг 2 дахь өдөр шахаж үзэхээр болов. Хичээлийн нэг сэдэв хоцорсноос өөр ямар нэгэн бэрхшээл, саатал хичээлийн явцад гараагүй, хичээл төлөвлөгөөний дагуу явагдсан болно.

Арга зүй: Харилцан ярилцах, дасгал ажиллах, бүлэглэх, булангийн, хагас лекц, асуудал дэвшүүлэн тайлбарлах, зураглалын аргуудыг тус тус ашиглав

СУРГАЛТЫН ҮР ДҮНГИЙН ҮНЭЛГЭЭ

Хяналт үнэлгээний багийнхан өдөр бүрийн сургалтыг энэ хуудсаар бөглөсөн.

1. Сургалтаас таны хүсэн хүлээж байсан зорилго, үр дүн, шийдвэр хэр зэрэг биелсэн бэ? (Та доорхи үнэлгээнүүдийн аль тохирох нэгийг сонгоно уу?)

1 оноо			2 оноо			3 оноо			4 оноо			5 оноо		
1 өдөр	2 өдөр	3 өдөр	1 өдөр	2 өдөр	3 өдөр	1 өдөр	2 өдөр	3 өдөр	1 өдөр	2 өдөр	3 өдөр	1 өдөр	2 өдөр	3 өдөр
									10	8	6	18	17	17

2. Сургалтаас сурч мэдсэн зүйлс таны ажил амьдралд хэр зэрэг ашиг тустай гэж та үзэж байна вэ?

1 оноо			2 оноо			3 оноо			4 оноо			5 оноо		
1 өдөр	2 өдөр	3 өдөр	1 өдөр	2 өдөр	3 өдөр	1 өдөр	2 өдөр	3 өдөр	1 өдөр	2 өдөр	3 өдөр	1 өдөр	2 өдөр	3 өдөр
									4	4	2	24	20	21

3. Та болон танай хамт олон өөрийн нутагт эргэж очоод энэ сургалтаас сурч мэдсэн шинэлэг мэдээлэл, арга туршлага, шийдвэрүүдийг амьдралд хэр зэрэг хэрэгжүүлэх боломжтой вэ?

1 оноо			2 оноо			3 оноо			4 оноо			5 оноо		
1 өдөр	2 өдөр	3 өдөр	1 өдөр	2 өдөр	3 өдөр	1 өдөр	2 өдөр	3 өдөр	1 өдөр	2 өдөр	3 өдөр	1 өдөр	2 өдөр	3 өдөр
									11	8	4	17	16	11

4. Сургалтыг удирдаж хөтөлсөн арга зүй, арга барил таньд хэр зэрэг таалагдав?

1 оноо			2 оноо			3 оноо			4 оноо			5 оноо		
1 өдөр	2 өдөр	3 өдөр	1 өдөр	2 өдөр	3 өдөр	1 өдөр	2 өдөр	3 өдөр	1 өдөр	2 өдөр	3 өдөр	1 өдөр	2 өдөр	3 өдөр

									2	5		26	19	23
--	--	--	--	--	--	--	--	--	---	---	--	----	----	----

5. Зөвлөлгөөний зохион байгуулалт, хангамж хэр зэрэг таалагдав?

1 оноо			2 оноо			3 оноо			4 оноо			5 оноо		
1 өдөр	2 өдөр	3 өдөр	1 өдөр	2 өдөр	3 өдөр	1 өдөр	2 өдөр	3 өдөр	1 өдөр	2 өдөр	3 өдөр	1 өдөр	2 өдөр	3 өдөр
									6	3	4	22	20	21

6. Та энэхүү уулзалт зөвлөлгөөнд ерөнхийдөө ямар үнэлгээ өгөх вэ?

1 оноо			2 оноо			3 оноо			4 оноо			5 оноо		
1 өдөр	2 өдөр	3 өдөр	1 өдөр	2 өдөр	3 өдөр	1 өдөр	2 өдөр	3 өдөр	1 өдөр	2 өдөр	3 өдөр	1 өдөр	2 өдөр	3 өдөр
									3	1	6	22	24	17

7. Уулзалт зөвлөлгөөний явцад танд хамгийн их таалагдсан зүйлийг нэрлэнэ үү?

Заах арга, идэвхи чармайлт, багаар ажиллах, жишээ татах, харилцан ярих, бэрхшээлээ өөрөө тодорхойлох, сургалтын агуулга, байгаль хамгаалах хөгжөөнт тоглоом, багш нарын соёл,

8. Сургалт зөвлөлгөөний үед танд ямар зүйл таалагдаагүй вэ?
Менежментийг ойлгоогүй, балаа маш их дуугаргасан, зэрэгцэж их ярисан

9. Хамтын оролцоог хөгжүүлэхийн тулд танай байгууллага юу хийх хэрэгтэй гэж бодож байна.

Нэгдсэн нэг бодлого санаатай, чадвар, арга барилыг шинэлэг сэтгэлгээгээр ажиллах. ТХГН-ийн ХЗ, ард иргэдийн хоорондын итгэлцлийг дээшлүүлэх, хүн төвтэй байгаль хамгааллыг хөгжүүлэх, хөдөөгийн иргэдтэй хамтарч ажиллах, төрийн оролцоог дээшлүүлэх, ухуулга сурталчилгааг сайжруулах, хичээлийн материалыг олшруулан тараах.

10. Сургалтын талаархи санал бодол

Аймаг болгонд нэг хүнийг хамтын оролцооны сургагч багшаар бэлтгэж өгөх, гарын авлагаар хангах, хамтарсан сургалтуудыг нутгийн иргэдэд зохион байгуулах.

Сургалтад хамгийн сайн оролцсон хүмүүсийг оролцогчид үнэлэхэд

1. Жаргалсайхан
2. Серек
3. Зундуйжамц

Сургалтад оролцогчдын идэвхи оролцоо маш сайн байсаныг багш нарын зүгээс тодотгон хэлмээр байна.

Манай байгууллагын зүгээс бид

1. Хамтын оролцооны сургагч багш бэлтгэх ажлыг дэмжих
2. Хамтын оролцооны аргын гарын авлагаар хангах
3. Эхний удаад хамгаалалтын захиргааны байгаль хамгаалагч, мэргэжилтэнүүдтэй хамтарсан сургалтыг малчдын дунд зохион байгуулах. Энэ нь нөгөө талаас тэдэнд дадлага, туршлага болох юм гэсэн саналыг хүргэж байна.

“Нутгийн иргэдэд түшиглэсэн байгалийн нөөцийн менежментийг хөгжүүлэхэд хамтын оролцооны аргыг ашиглах нь” сэдэвт сургалтын 1,2-р хэсэгт оролцогчдын нэрс

№	Нэр	Албан тушаал	Аймаг	Сум	Хариуцсан хэсэг	Харилцах утас
Увс нуурын ай савын УТХГ-уудын Хамгаалалтын захиргаа						
1	Л. Цэрэндорж	Байгаль хамгаалагч	Увс	Цагаанхайрхан	Ханхөхий	91860737
2	П. Батсүх	Байгаль хамгаалагч	Увс	Өндөрхангай		98180147
3	Л. Бямбажав	Байгаль хамгаалагч	Увс	Хяргас	Айраг нуур	88455706
4	Б. Алтангэрэл	Байгаль хамгаалагч	Увс		Цагааншувуут	95455663
5	Сайнбилэг	Байгаль хамгаалагч	Увс		Түргэн уул	98453656
6	Х. Дашдаваа	Байгаль хамгаалагч	Увс	Ховд	Олон нуур	98456820, 50456068
7	Ю. Далантай	Байгаль хамгаалагч	Увс	Баруунтуруун	Алтан элс	91192061
8	Ш. Баатаржав	Байгаль хамгаалагч	Увс	Түргэн		
9	Д. Батням	Байгаль хамгаалагч	Увс	Ховд	Түргэн уул	98459101
10	Ч. Нямдаваа	Байгаль хамгаалагч	Увс	Сагил	Цагаан гол	
11	О. Юнгэрдорж	Байгаль хамгаалагч	Увс	Давст	Торхилог	
12	Б. Ганбат	Байгаль хамгаалагч	Увс	Тэс	Тэс	95458753
13	Б. Нямдаваа	Байгаль хамгаалагч	Увс	Улаангом	Хархираа	
14	Ц. Жаргалсайхан	Байгаль хамгаалагч	Увс	Зүүнхангай	Ханхөхий	98459898
15	Р. Мандах	Байгаль хамгаалагч	Увс	Бөхмөрөн	Ямаат	91457175
16	Ч. Энхээ	Мэргэжилтэн	Увс	Улаангом		99458287
17	Э. Жавзансүрэн	мэргэжилтэн	Увс	Улаангом		99457939
Хөвсгөлийн УТХГ-уудын Хамгаалалтын захиргаа						
18	М. Марууш	Байгаль хамгаалагч	Хөвсгөл	Улаан-уул	Хорьдол сарьдаг	99808325
19	Э. Чинбат	Байгаль хамгаалагч	Хөвсгөл	Баянзүрх	Улаан тайга	95385335
20	Д. Батжаргал	Байгаль хамгаалагч	Хөвсгөл	Хатгал	Төвийн хэсэг	98156550

21	Б. Лхагвазаяа	Байгаль хамгаалагч	Хөвсгөл	Хатгал	Төвийн хэсэг	
22	Х. Хишигжаргал	Байгаль хамгаалагч	Хөвсгөл	Ханх	Ханх	88506668
23	Б. Ганцогт	Байгаль хамгаалагч	Хөвсгөл	Ханх	Ханх	
24	Б. Жамъяанжав	Мэргэжилтэн		Хатгал		98389980
25	Ч. Дашдэмбэрэл	Байгаль хамгаалагч				
26	П. Ерзат	Байгаль хамгаалагч	Баян-Өлгий	Улаанхус	АТБ	
27	Серик	Байгаль хамгаалагч		Алтай		95428802
28	Т. Солдат					

1. Хар-Ус нуур орчмын УТХГ-уудын Хамгаалалтын захиргаанаас
2. Монгол Алтайн нурууны УТХГ-уудын Мөнххайрханы БЦГ-ын Хамгаалалтын захиргаанаас
3. Хөх Сэрхийн нурууны ДЦГ-ын Хамгаалалтын захиргаанаас
4. Отгонтэнгэрийн УТХГ-уудын Хамгаалалтын захиргаанаас

